Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
MANUELA CAMPOSA SÁNCHEZA-BORDONY
przedstawiona w dniu 20 maja 2021 r.[1]

Sprawa C-25/20

ALPINE BAU GmbH Salzburg – oddział w Celje – w upadłości,
NK, zarządca w głównym postępowaniu upadłościowym prowadzonym wobec ALPINE BAU GmbH

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Višje sodišče v Ljubljani (sąd apelacyjny w Lublanie, Słowenia)]

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym – Współpraca sądowa w sprawach cywilnych – Postępowanie upadłościowe – Wykładnia art. 32 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1346/2000 – Brak wskazania terminu na zgłoszenie wierzytelności w postępowaniu upadłościowym – Zgłoszenie wierzytelności w postępowaniu wtórnym przez zarządcę w głównym postępowaniu upadłościowym – Termin na zgłoszenie przewidziany w prawie krajowym

1. Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 32 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1346/2000[2] mającego ratione temporis zastosowanie w niniejszej sprawie z uwagi na datę wszczęcia głównego postępowania upadłościowego[3].

2. Višje sodišče v Ljubljani (sąd apelacyjny w Lublanie, Słowenia) zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości z pytaniem, czy zarządca w głównym postępowaniu upadłościowym, toczącym się w Austrii, który zamierza zgłosić w postępowaniu wtórnym, toczącym się w Słowenii wobec tego samego dłużnika, wierzytelności, które zostały już zgłoszone w głównym postępowaniu upadłościowym, jest związany terminami (oraz skutkami uchybienia terminom) przewidzianymi przez prawo słoweńskie.

[1] Język oryginału: hiszpański.

[2] Rozporządzenie Rady z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.U. 2000, L 160, s. 1). Weszło ono w życie w dniu 31 maja 2002 r. i obowiązywało do czasu uchylenia go przez rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.U. 2015, L 141, s. 19).

[3] Artykuł 91 rozporządzenia 2015/848.

3. Trybunał Sprawiedliwości wielokrotnie wypowiadał się w sprawach upadłości transgranicznych [4], jednak nie uczynił tego jeszcze, o ile się nie mylę, w odniesieniu do art. 32 rozporządzenia nr 1346/2000, którego stosowanie w praktyce nie jest pozbawione trudności [5].

I. Ramy prawne

A. Prawo Unii. Rozporządzenie nr 1346/2000

4. Zgodnie z motywem 21:

„Każdy wierzyciel mający miejsce zamieszkania, miejsce zwykłego pobytu albo siedzibę na obszarze Wspólnoty powinien być uprawniony do zgłoszenia swojej wierzytelności w każdym z toczących się na obszarze Wspólnoty postępowań upadłościowych dotyczących majątku dłużnika […]”.

5. Zgodnie z motywem 23:

„W zakresie swojej regulacji niniejsze rozporządzenie powinno określić jednolite normy kolizyjne zastępujące – w zakresie ich stosowania – wewnętrzne przepisy prawa prywatnego międzynarodowego. O ile nie postanowiono inaczej, zastosowanie powinno znaleźć prawo państwa wszczęcia postępowania (lex concursus). Powyższa norma kolizyjna powinna dotyczyć zarówno głównego postępowania upadłościowego, jak i postępowań miejscowych; Lex concursus określa wszystkie procesowe i materialne skutki postępowania upadłościowego w odniesieniu do dotkniętych nimi osób oraz stosunków prawnych; określa wszystkie przesłanki wszczęcia, prowadzenia oraz ukończenia postępowania upadłościowego”.

6. Artykuł 4 („Prawo właściwe”) stanowi:

„2. Prawo państwa wszczęcia postępowania określa przesłanki wszczęcia postępowania upadłościowego, sposób jego prowadzenia i ukończenia. W szczególności określa ono:

[…]

h) zasady zgłoszenia, sprawdzenia i ustalenia wierzytelności;

[…]”.

7. Stosownie do art. 28 („Prawo właściwe”):

„Jeżeli niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej, wtórne postępowanie upadłościowe podlega prawu państwa członkowskiego, na terytorium którego zostało ono wszczęte”.

[4] W odniesieniu do art. 4 ust. 2 lit. h) rozporządzenia nr 1346/2000, mającego znaczenie dla niniejszej sprawy, zobacz wyroki z dnia 9 listopada 2016 r., ENEFI, C-212/15, EU:C:2016:841, zwany dalej „wyrokiem ENEFI”, oraz z dnia 18 września 2019 r., Riel, C-47/18, EU:C:2019:754.

[5] Autorzy zgadzają się, że ze względu na swoją złożoność art. 32 ust. 2 nie ma de facto zastosowania, a z tego względu nie dokonano w nim zmian wydając rozporządzenie 2015/848. Zobacz C. Koller, N. Slonina, „Information for creditors and lodging of claims”, w: B. Hess, P. Oberhammer, *European Insolvency Law (Heidelberg-Luxembourg-Vienna Report)*, C.H. Beck, Hart, Nomos 2014, marg. 945 i nast., w szczególności marg. 951; a także S.C. Maesch, B. Knof, „Artykuł 45”, w: M. Brinkmann, *European Insolvency Regulation*, C.H. Beck, Hart, Nomos 2019, marg. 18.

8. Artykuł 32 („Wykonywanie praw wierzycieli”) stanowi:

„1. Każdy wierzyciel może zgłosić swoją wierzytelność w postępowaniu głównym i w każdym postępowaniu wtórnym.

2. Zarządcy w postępowaniu głównym i każdym postępowaniu wtórnym zgłaszają w innych postępowaniach wierzytelności zgłoszone już w postępowaniu, w którym zostali powołani, o ile jest to korzystne dla wierzycieli z postępowania, w którym zostali powołani i z zastrzeżeniem prawa tych wierzycieli do sprzeciwienia się zgłoszeniu albo jego cofnięcia, o ile jest ono przewidziane we właściwych przepisach.

3. Zarządca w głównym lub wtórnym postępowaniu upadłościowym jest uprawniony do uczestnictwa w innym postępowaniu upadłościowym na prawach wierzyciela, w szczególności poprzez udział w zgromadzeniu wierzycieli”.

B. Prawo krajowe

1. Prawo austriackie. Insolvenzordnung[6]

9. Zgodnie z § 107 ust. 1 w przypadku wierzytelności zgłoszonych po upływie terminu na zgłoszenie wierzytelności przeprowadza się specjalną rozprawę w celu ustalenia tych wierzytelności, które nie zostały sprawdzone podczas rozprawy ogólnej w przedmiocie określenia masy upadłościowej. Do tych wierzytelności stosuje się art. 105 ust. 1. Wierzytelności, które zostaną zgłoszone później niż na 14 dni przed rozprawą w przedmiocie ustalenia masy upadłościowej, nie zostaną uwzględnione.

2. Prawo słoweńskie. Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju[7]

10. Zgodnie z art. 59 ust. 2 w ramach postępowania upadłościowego wierzyciel musi zgłosić swoją wierzytelność wobec upadłego dłużnika w terminie trzech miesięcy od daty opublikowania ogłoszenia o wszczęciu takiego postępowania, chyba że ust. 3 i 4 tego artykułu stanowią inaczej[8].

11. Stosownie do art. 298 ust. 1, jeżeli wierzytelność jest zabezpieczona prawem do uprzywilejowanej spłaty, wierzyciel jest również zobowiązany do zgłoszenia w postępowaniu upadłościowym prawa do uprzywilejowanej spłaty, w terminie określonym na zgłoszenie wierzytelności, o ile art. 281 ust. 1[9] lub art. 282 ust. 2[10] nie stanowią inaczej.

12. Zgodnie z art. 296 ust. 5, jeżeli wierzyciel nie zgłosi wierzytelności wobec upadłego dłużnika w przewidzianym terminie, jego wierzytelność wygasa, a sąd odrzuca zgłoszenie wniesione po terminie.

6 Ogólna ustawa o postępowaniu upadłościowym.

7 Ustawa o transakcjach finansowych, postępowaniach upadłościowych i przymusowej likwidacji, zwana dalej „ZFPPIPP”, Uradni list RS [Dziennik Urzędowy Republiki Słowenii] nr 126/2007 z późniejszymi zmianami.

8 Te dwa ustępy odnoszą się do wierzytelności, które powstają na podstawie podlegających zaskarżeniu lub zaskarżonych aktów prawnych.

9 Ten ustęp ustawy odnosi się do praw do uprzywilejowanej spłaty wynikających z postępowania egzekucyjnego, na którego przebieg nie ma wpływu wszczęcie postępowania upadłościowego.

10 W tym ustępie ustawa reguluje prawa do uprzywilejowanej spłaty, których można dochodzić na drodze pozasądowej.

13. Stosownie do art. 298 ust. 5, jeżeli wierzyciel nie dochowa terminu na zgłoszenie prawa do uprzywilejowanej spłaty, prawo to wygasa.

II. Okoliczności faktyczne, postępowanie i pytanie prejudycjalne

14. Postanowieniem z dnia 19 czerwca 2013 r., Handelsgericht Wien (sąd gospodarczy w Wiedniu, Austria) wszczął postępowanie upadłościowe wobec spółki ALPINE Bau GmbH.

15. Postępowanie zostało początkowo wszczęte jako postępowanie restrukturyzacyjne, lecz w dniu 4 lipca 2013 r. zostało przekształcone w postępowanie upadłościowe.

16. Jak wynika z postanowienia Handelsgericht Wien (sądu gospodarczego w Wiedniu) z dnia 5 lipca 2013 r., postępowanie upadłościowe wszczęte wobec ALPINE Bau GmbH stanowi „główne postępowanie upadłościowe" w rozumieniu art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000.

17. W dniu 6 sierpnia 2013 r. zarządca w głównym postępowaniu upadłościowym [11] złożył w Okrožno sodišče v Celju (sądzie okręgowym w Celje) wniosek o wszczęcie wtórnego postępowania upadłościowego wobec ALPINE BAU GmbH, Salzburg – oddział w Celje.

18. Postanowieniem z dnia 9 sierpnia 2013 r. Okrožno sodišče v Celju (sąd okręgowy w Celje):

– wszczął wtórne postępowanie upadłościowe wobec tego oddziału;

– poinformował wierzycieli i zarządców, że na podstawie art. 32 rozporządzenia nr 1346/2000 mogą zgłaszać swoje wierzytelności w postępowaniu głównym i w każdym postępowaniu wtórnym. Dokonał tego w drodze ogłoszenia opublikowanego tego samego dnia na stronie internetowej Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (agencji Republiki Słowenii ds. publicznych rejestrów prawnych i związanych z nimi usług).

19. Zgodnie z ogłoszeniem zgłoszenie wierzytelności (z prawem do uprzywilejowanej spłaty lub bez) w postępowaniu wtórnym miało nastąpić w terminie trzech miesięcy od dnia opublikowania ogłoszenia. Przypomniano również, że w przypadku, gdy przed upływem tego terminu wierzytelności i prawa do uprzywilejowanej spłaty nie zostaną zgłoszone, wygasną one w stosunku do dłużnika we wtórnym postępowaniu upadłościowym, a sąd odrzuci wniosek zgodnie z art. 296 ust. 5 lub art. 298 ust. 5 ZFPPIPP.

20. W dniu 30 stycznia 2018 r. NK złożył we wtórnym postępowaniu upadłościowym wniosek w sprawie zgłoszenia wierzytelności (w rozumieniu art. 32 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000). Wniósł on o uznanie wniosku przez Okrožno sodišče v Celju (sąd okręgowy w Celje) i uwzględnienie zgłoszonych wierzytelności we wszystkich kolejnych wypłatach dokonywanych na rzecz wierzycieli w toku tego postępowania.

21. Postanowieniem z dnia 5 lipca 2019 r. Okrožno sodišče v Celju (sąd okręgowy w Celje), na podstawie art. 296 ust. 5 ZFPPIPP, odrzucił ten wniosek jako złożony po terminie.

[11] Zwany dalej „NK".

22. NK wniósł na to postanowienie zażalenie do Višje sodišče v Ljubljani (sąd apelacyjny w Lublanie), który przedstawił Trybunałowi Sprawiedliwości następujące pytanie prejudycjalne:

„Czy art. 32 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować w ten sposób, że do zgłoszenia wierzytelności w postępowaniu wtórnym przez zarządcę w głównym postępowaniu upadłościowym zastosowanie mają przepisy dotyczące terminów zgłaszania wierzytelności wierzycieli i skutków zgłoszenia wierzytelności po upływie terminu zgodnie z prawem państwa, w którym toczy się postępowanie wtórne”?

III. Postępowanie

23. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wpłynął do sekretariatu Trybunału Sprawiedliwości w dniu 20 stycznia 2020 r.

24. Uwagi na piśmie przedstawiły ALPINE BAU GmbH, NK, rządy polski i słoweński oraz Komisja. Nie uznano za konieczne przeprowadzenia rozprawy.

IV. Ocena

A. Uwagi wstępne

25. Artykuł 32 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000 stanowi, że każdy zarządca, czy to w postępowaniu głównym, czy też w postępowaniu wtórnym, jest uprawniony (bądź zobowiązany)[12] do *zgłoszenia*[13] w innych postępowaniach upadłościowych wszczętych wobec tego samego dłużnika wierzytelności już zgłoszonych w postępowaniu, w ramach którego został on powołany.

26. Rozporządzenie nr 1346/2000 nie określa jednak wyraźnie, kiedy należy skorzystać z opisanej powyżej możliwości. W związku z tym sąd odsyłający zwraca się z pytaniem, czy zarządca w głównym postępowaniu upadłościowym jest związany terminami (i skutkami ich niedochowania) określonymi przez prawo państwa, w którym wszczęto wtórne postępowanie upadłościowe.

27. Z wyjątkiem NK, podmioty, które wzięły udział w postępowaniu przed Trybunałem Sprawiedliwości stoją na stanowisku, że zasady dotyczące terminów zgłaszania wierzytelności, oraz skutków ich upływu, uregulowane są przez lex concursus poszczególnych postępowań.

28. Jednakże, zdaniem NK, sprawdzenie i ustalenie wierzytelności w postępowaniu głównym musi poprzedzać ich zgłoszenie w każdym innym postępowaniu. W rezultacie uważa on, że terminy na zgłoszenie wierzytelności określane są zgodnie z lex concursus pierwszego postępowania.

[12] Punkt 68 i nast. niniejszej opinii.

[13] Sformułowania zastosowane w różnych wersjach językowych zawierają elementy, które są pomocne w ukształtowaniu tego pojęcia. Działanie zarządcy polega na „presentar su crédito” (wersja hiszpańska), „produire sa créanse” (wersja francuska); „lodge his claim” (wersja angielska); „insinuare il propio credito” (wersja włoska); „reclamar o respectivo crédito” (wersja portugalska) oraz „seine Forderung anmelden” (wersja niemiecka). Jednakże, będę używał, co do zasady, określenia „zgłoszone wierzytelności”.

29. W odniesieniu do prawa regulującego terminy zgłaszania wierzytelności w postępowaniach wtórnych zgadzam się w swojej opinii z poglądem większości. Odrzucam ponadto stanowisko NK co do sprawdzenia i ustalenia wierzytelności przed ich zgłoszeniem w postępowaniu wtórnym.

30. W pierwszej kolejności omówię niektóre aspekty europejskiego transgranicznego systemu upadłościowego, co pozwoli lepiej zrozumieć przedmiot sporu przedstawiony we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

B. Upadłości transgraniczne

1. Uregulowanie prawne [14]

31. Pierwsze propozycje uregulowania upadłości transgranicznych w (obecnej) Unii Europejskiej pochodzą z lat 60. ubiegłego wieku. Już wówczas panowało przekonanie, że jedynie wspólnotowe ramy prawne mogą zaradzić oportunistycznym zachowaniom upadłego dłużnika, lub jego wierzycieli, oraz umożliwić skuteczne zarządzanie znajdującym się w kryzysie przedsiębiorstwem, którego majątek znajduje się w różnych państwach członkowskich.

32. Po kilku nieudanych próbach w dniu 23 listopada 1995 r. otwarto do podpisu konwencję w sprawie postępowania upadłościowego, zwaną dalej „konwencją” [15], która nie weszła w życie. Towarzyszył jej raport przygotowany i wynegocjowany przez państwa [16]. Wprawdzie dokument ten nigdy nie został formalnie przyjęty, jest on jednak wykorzystywany jako punkt odniesienia w celu wykładni aktów prawnych późniejszych wobec konwencji, które powielają jej treść [17].

33. Rozporządzenie nr 1346/2000 zostało opracowane na podstawie konwencji. W szczególności, w art. 32 powtórzono postanowienia konwencji.

34. W 2012 r., zgodnie z art. 46 rozporządzenia nr 1346/2000, Komisja sporządziła sprawozdanie na temat jego stosowania. Załączyła do niego projekt reformy [18], której rezultatem jest rozporządzenie 2015/848 mające generalne zastosowanie począwszy od dnia 26 czerwca 2017 r. do postępowań wszczętych w tym dniu lub później.

[14] Pomijam uregulowania dotyczące upadłości zakładów ubezpieczeń, instytucji kredytowych, przedsiębiorstw inwestycyjnych świadczących usługi obejmujące przechowywanie środków pieniężnych oraz papierów wartościowych osób trzecich, a także przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania, w odniesieniu do których rozporządzenie nr 1346/2000 nie ma zastosowania (art. 1 ust. 2, powtórzony w rozporządzeniu 2015/848).

[15] Dokument Rady CONV/INSOL/X1.

[16] Raport ten jest znany pod nazwiskami jego autorów, którymi byli M. Virgós i E. Schmit. Datowany jest on na 8 lipca 1996 r., a odwołuje się do niego dokument Rady nr 6500/1/96 REV1 DRS (CFC).

[17] Zobacz m.in. wzmianki o raporcie w opiniach następujących rzeczników generalnych: Jacobs w sprawie Eurofood IFSC, C-341/04, EU:C:2005:579, pkt 2, 95, 103, 131, 141, 143 i 150; Ruiz-Jarabo Colomer w sprawie Seagon, C-339/07, EU:C:2008:575, pkt 30 i nast.; Szpunar w sprawie Lutz, C-557/13, EU:C:2014:2404, pkt 48, 58 i 60; Bobek w sprawie ENEFI, C-212/15, EU:C:2016:427, pkt 70; Bot w sprawie Riel, C-47/18, EU:C:2019:292, pkt 52 i 55.

[18] Wniosek w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1346/2000 w sprawie postępowania upadłościowego, COM/2012/0744 final.

35. Rozporządzenie z 2015 r. zachowuje istotę poprzedniego rozporządzenia, wprowadzając, z punktu widzenia niniejszej sprawy, zmiany w odniesieniu do relacji pomiędzy równoległymi postępowaniami upadłościowymi, informowania wierzycieli i zgłaszania przez nich wierzytelności w państwie członkowskim innym, niż państwo ich miejsce zamieszkania, pobytu lub siedziby [19].

36. W szczególności przepis, którego wykładni dotyczy niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, obecnie jako art. 45 rozporządzenia 2015/848, pozostał niezmieniony.

2. Model rozporządzenia nr 1346/2000

37. Rozporządzenie nr 1346/2000 zawiera przepisy dotyczące jurysdykcji międzynarodowej, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz koordynacji postępowań. Jako całość stanowi ono system zbudowany według modelu „uniwersalizmu złagodzonego" lub „osłabionego" [20].

a) Wielość postępowań (postępowanie główne i postępowania wtórne)

38. W przyjętym modelu założono, że wprowadzenie jednolitego i uniwersalnego postępowania upadłościowego mogłoby nie być praktyczne. Z tego względu zezwala on na współistnienie, wraz z postępowaniem głównym, innych postępowań „ubocznych" (niezależnych, jeżeli zostały one wszczęte przed postępowaniem głównym lub wtórnych, jeżeli zostały wszczęte po nim), które ograniczają się do majątku znajdującego się w państwie, w którym zostały one wszczęte [21].

39. Postępowanie główne jest wszczynane przez „sądy państwa członkowskiego, na terytorium którego znajduje się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika" [22]. Obejmuje ono ogół zobowiązań i całość majątku dłużnika. Wszczęcie postępowania w innym państwie członkowskim jest możliwe tylko wówczas, gdy dłużnik ma na jego terytorium swój oddział i obejmuje wówczas jedynie składniki majątku znajdujące się na tym terytorium [23].

40. W postępowaniach ubocznych i wtórnych wszyscy wierzyciele dłużnika zaspokajają się z jego majątku. Każdy wierzyciel mający miejsce zamieszkania, miejsce zwykłego pobytu albo siedzibę na obszarze Unii [24] korzysta z prawa „do zgłoszenia swojej wierzytelności" w każdym postępowaniu wszczętym w państwach członkowskich, do którego ma zastosowanie rozporządzenie nr 1346/2000 [25].

[19] Inne zmiany nie mają znaczenia w niniejszej sprawie: dotyczą one włączenia postępowań „przedupadłościowych" i „hybrydowych", które wiele państw członkowskich wprowadziło po wejściu w życie rozporządzenia nr 1346/200, rejestru postępowań oraz wzajemnego połączenia rejestrów, a także uregulowania w zakresie upadłości transgranicznej grup przedsiębiorstw.

[20] Zawiera ono elementy modelu terytorialnego, w którym postępowanie upadłościowe dzieli się na tyle postępowań, ile jest państw, w których dłużnik posiada majątek, rozdzielając również aktywa i pasywa znajdujące się w każdym z nich oraz modelu uniwersalnego, który w najbardziej skrajnej postaci przewiduje jedno postępowanie obejmujące wszystkie składniki majątku, jak również jedno prawo właściwe dla całego majątku upadłego, niezależnie od miejsca ich położenia.

[21] Zobacz motyw 11 rozporządzenia nr 1346/2000. Podstawy wszczęcia postępowania wtórnego różnią się w zależności od tego, kto jest wnioskodawcą; w niniejszej sprawie jest nim zarządca powołany w postępowaniu głównym (NK).

[22] Artykuł 3 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000.

[23] Artykuł 3 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000.

[24] Dyskusja na temat tego, czy obejmuje on również wierzycieli mających siedzibę w państwach trzecich, nie ma znaczenia w niniejszej sprawie.

[25] Motyw 21 oraz art. 32 ust. 1 i art. 39.

41. Jednoczesne prowadzenie kilku postępowań upadłościowych wobec tego samego dłużnika rodzi konieczność ich koordynacji. Rozporządzenie nr 1346/2000 zawiera w związku z tym przepisy prawa materialnego, np. dotyczące podziału kwot pochodzących zlikwidowanego majątku upadłego [26], jak również przepisy regulujące współpracę zarządców, w szczególności poprzez odpowiednią wymianę informacji [27].

42. W tym samym celu (to jest zapewnienia koordynacji toczących się postępowań) prawodawca przyznał nadrzędne znaczenie postępowaniu wszczętemu w państwie, w którym znajduje się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika. Wiąże się z tym możliwość brania udziału przez zarządcę powołanego w postępowaniu głównym w postępowaniach wtórnych w określonym celu (takim jak zaproponowanie planu naprawczego lub złożenie wniosku o wstrzymanie likwidacji masy upadłości w postępowaniu wtórnym) [28].

b) Prawo mające zastosowanie

43. Rozporządzenie nr 1346/2000 nie ustanawia *europejskiego prawa upadłościowego*, lecz raczej jednolite normy kolizyjne określające prawo krajowe, które będzie miało zastosowanie w każdym z postępowań oraz jego skutki.

44. Oprócz norm kolizyjnych zawiera ono przepisy materialne lub proceduralne, o bezpośrednim skutku, które mają pierwszeństwo przed przepisami prawa państw członkowskich [29].

45. Jeżeli rozporządzenie nr 1346/2000 nie stanowi inaczej, prawo państwa wszczęcia postępowania (lex concursus) ma zastosowanie w całym postępowaniu, czy to w postępowaniu głównym, czy też w postępowaniu ubocznym lub wtórnym [30].

46. Wybór lex concursus, powszechny w aktach prawnych regulujących upadłość transgraniczną, uzasadniają trzy względy [31]:

– jednolitość rozwiązań, niezbędna dla skutecznego przeprowadzenia postępowania zbiorowego, jakim jest postępowanie upadłościowe, oraz zapewnienia uczestnikom postępowania pewności co do ich praw i obowiązków;

– ułatwienie prowadzenia postępowania poprzez poddanie go sądowi i prawu tego samego państwa. Pozwala to również na uniknięcie kosztów postępowania dowodowego i stosowania prawa obcego;

– zapewnienie, aby wszyscy wierzyciele tego samego dłużnika, w ramach każdego postępowania, podlegali w zakresie ich sytuacji procesowej temu samemu porządkowi prawnemu.

[26] Motyw 21 oraz art. 20 ust. 2.

[27] Motyw 20 oraz art. 31.

[28] Motyw 20 oraz art. 31, 33, 34 i 37.

[29] Niektóre z tych przepisów dotyczą zgłaszania wierzytelności przez zagranicznych wierzycieli i w tym zakresie mają znaczenie w niniejszej sprawie. Żaden z nich nie odnosi się jednak do kwestii terminów.

[30] Artykuł 4 w odniesieniu do postępowania głównego i art. 28 w odniesieniu do postępowań wtórnych. Normy kolizyjne uchylające zastosowanie lex concursus zawarte są w art. 5–15, które dotyczą, pomimo ich systemowego umieszczenia, również lex concursus postępowania wtórnego.

[31] M. Virgós Soriano i F.J. Garcimartín Alférez, *Comentario al Reglamento Europeo de Insolvencia*, Thomson-Civitas, 2003, pkt 118.

47. Do lex concursus należy zatem uregulowanie kwestii wszczęcia, prowadzenia i zakończenia postępowania upadłościowego, zarówno pod względem przepisów prawa materialnego, jak i postępowania.

48. Zgodnie z tym podejściem, art. 4 rozporządzenia nr 1346/2000, poprzez zastosowanie niewyczerpującego wykazu [32], pozostawia prawu państwa, w którym wszczęto postępowanie, możliwość określenia, w szczególności, niektórych kwestii. Obejmują one, z wyjątkami przewidzianymi w tym rozporządzeniu [33], „zasady zgłoszenia, sprawdzenia i ustalenia wierzytelności" [34].

c) Prawo regulujące zasady zgłaszania wierzytelności

49. Z powyższego, w przypadku upadłości transgranicznej, wynikają dla wierzycieli (na pewno dla tych, którzy posiadają siedzibę w Unii Europejskiej) trzy skutki:

– ich uprawnienie do zgłoszenia wierzytelności w każdym postępowaniu, głównym lub wtórnym (bądź ubocznym, w zależności od przypadku), które zostało wszczęte wobec tego samego dłużnika w państwie członkowskim, w którym ma zastosowanie rozporządzenie nr 1346/2000;

– wierzyciel musi wykonać to uprawnienie zgodnie z prawem właściwym dla postępowania, w którym zdecydował się zgłosić wierzytelność;

– ustalenie wierzytelności w ramach jednego postępowania nie oznacza automatycznie, że zostanie ona ustalona w ramach innego postępowania. Sprawdzenie i ustalenie wierzytelności podlega prawu mającemu zastosowanie w danym postępowaniu [35].

50. Mając świadomość trudności związanych ze zgłaszaniem wierzytelności w postępowaniach wszczętych za granicą prawodawca włączył do rozporządzenia nr 1346/2000 pewne przepisy szczególne:

– zgodnie z art. 32 ust. 2 nie jest konieczne, aby wierzyciele sami zgłaszali wierzytelności: zamiast nich może to zrobić, w odniesieniu do wierzytelności już zgłoszonych w danym postępowaniu, zarządca powołany w tym postępowaniu [36];

– zgodnie z art. 40 o wszczęciu postępowania należy zawiadomić wszystkich znanych wierzycieli, których miejsce zamieszkania, zwykłego pobytu lub siedziba znajduje się w innym państwie niż państwo wszczęcia postępowania. Powiadomienie, w formie indywidualnego zawiadomienia,

[32] Wyrok ENEFI, pkt 21.

[33] Artykuł 32 ust. 1 i 2, który ustanawia mające bezpośrednie zastosowane zasady dotyczące zgłaszania wierzytelności, jest jednym z nich.

[34] Artykuł 4 ust. 2 lit. h). Taki sam zakres zastosowania ma art. 28, dotyczący, jak już wskazałem, prawa właściwego dla wtórnego postępowania upadłościowego.

[35] Wyrok z dnia 18 września 2019 r., Riel, C-47/18, EU:C:2019:754, pkt 53: „zasady dotyczące sprawdzenia i ustalenia wierzytelności pozostają […] określone przez prawo państwa członkowskiego, na którego terytorium zostało wszczęte postępowanie upadłościowe". Przesłanki, a także osoby, które mogą wnieść sprzeciw, nie muszą być takie same w każdym z postępowań.

[36] Raport Virgós-Schmit, pkt 236. W raporcie nawiązano również do celu, jakim jest wzmocnienie roli zarządów w innych postępowaniach wszczętych wobec tego samego dłużnika. Prawdziwość tego twierdzenia uzależniona jest od wykładni art. 32 ust. 3, co do której istnieją wątpliwości: zobacz S.C. Maesch, B. Knof, loc. cit., marg. 21 i 22. W szczególności jedną ze spornych kwestii jest to, czy prawo zarządcy do wzięcia udziału w postępowaniu na podstawie tego przepisu jest uzależnione od tego, czy zarządca zgłosił wierzytelności wierzycieli, których reprezentuje: B. Wessels, *International Insolvency Law (Part II – European Insolvency Law)*, Wolters Kluwer, 2017, akapit 10866 i 10868.

musi zawierać określoną treść, w tym informacje o terminach zgłaszania wierzytelności i skutkach ich niedochowania [37].

51. Rozporządzenie nr 1346/2000 nie dokonało ujednolicenia terminów zgłaszania wierzytelności. Nie czyni tego w odniesieniu do żadnego postępowania, ani do żadnego konkretnego uczestnika postępowania [38].

52. W zakresie stosowania lex concursus poszczególnych postępowań państwa członkowskie mogą zatem ustalać terminy w taki, czy inny sposób, pod warunkiem, że przestrzegają zasad skuteczności i równoważności [39].

C. Termin do zgłoszenia wierzytelności przez zarządcę

53. Przystąpię do wykładni art. 32 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000 przedstawiając powody, dla których moim zdaniem zarządca w postępowaniu głównym powinien przestrzegać terminów przewidzianych przez prawo państwa, w którym wszczęto postępowanie wtórne, jeżeli zamierza on zgłosić w postępowaniu wtórnym wierzytelności już zgłoszone w postępowaniu głównym.

54. W tym celu zastosuję powszechnie przyjęte kryteria interpretacyjne, to jest kryterium językowe, historyczne, celowościowe i systemowe.

1. Kryterium językowe

55. Dopuszczając prowadzenie kilku postępowań upadłościowych wobec tego samego dłużnika art. 32 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000 stanowi, że „zarządcy w postępowaniu głównym i każdym postępowaniu wtórnym zgłaszają w innych postępowaniach wierzytelności zgłoszone już w postępowaniu, w którym zostali powołani […]”.

56. Z treści tego przepisu nie wynika, aby wierzytelności musiały zostać zgłoszone w określonym terminie. Należy zatem zastosować zasady ogólne, to jest wynikające z podstawowej normy kolizyjnej (art. 4 i 28 rozporządzenia nr 1346/2000), która wskazuje, jak już wspomniałem, lex concursus państwa wszczęcia danego postępowania [40].

57. W szczególności, z art. 4 ust. 2 lit. h) wynika, że prawo państwa wszczęcia postępowania określa zasady zgłoszenia, sprawdzenia i ustalenia wierzytelności, w tym także terminy ich zgłoszenia. Kwalifikacja procesowa tej kwestii również dawałaby podstawę do zastosowania prawa sądu, przed którym wszczęto postępowanie, nawet w przypadku braku wyraźnego przepisu [41].

[37] Inne, podobne przepisy, takie jak dotyczące treści zgłoszenia wierzytelności (art. 41) lub języków zawiadomienia (art. 42), nie mają znaczenia dla niniejszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

[38] Był to jeden z aspektów, które w sprawozdaniu Komisji w sprawie wykonania rozporządzenia nr 1346/2000, o którym wspomniałem wcześniej, zostały uznane za problematyczne. Zobacz, obecny art. 55 ust. 6 rozporządzenia 2015/848.

[39] W przedmiocie zastosowania tych zasad w odniesieniu do rozporządzenia nr 1346/2000, zobacz wyrok z dnia 15 października 2015 r., Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, pkt 28.

[40] Punkt 45 i nast. niniejszej opinii.

[41] W odniesieniu do uregulowania tej kwestii w rozporządzeniu 2015/848 zob. A. Piekenbrok, „Artykuł 7”, w: M. Brinkmann, loc. cit., marg. 69. W art. 55 ust. 6 tego rozporządzenia wyraźnie przewidziano zastosowanie w odniesieniu do terminu zgłoszenia wierzytelności przez wierzycieli lex concursus państwa członkowskiego wszczęcia postępowania.

58. Wyrok ENEFI potwierdza tę wykładnię. Stwierdzono w nim ponadto, że lex concursus ma zastosowanie do skutków nieprzestrzegania przepisów regulujących zgłaszanie wierzytelności, a w szczególności skutków niedochowania terminów [42].

2. Kryterium historyczne i celowościowe

59. Artykuł 32 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000 przejął odpowiednie przepisy (niedoszłej) konwencji. Z ciągłości obu tych aktów wynika, że zgłoszenie wierzytelności przez zarządcę w obu tych aktach prawnych pełni tę samą funkcję i ma ten sam cel. W związku z tym warunki dokonywania zgłoszenia również muszą być takie same.

60. Artykuł 32 konwencji został wprowadzony w ramach modelu ograniczonego uniwersalizmu, w którym możliwe jest prowadzenie kilku postępowań upadłościowych wobec tego samego dłużnika. W ust. 1 ustanowiono, jako wyjątek od zasady, że zgłaszanie wierzytelności podlega lex concursus, prawo każdego wierzyciela do zgłoszenia wierzytelności w wybranym przez niego postępowaniu [43], a nawet w kilku postępowaniach [44].

61. W celu ułatwienia korzystania z tego prawa [45], opracowano mechanizm, zgodnie z którym powierzono zarządcy w każdym z postępowań świadczenie *usługi* [46] na rzecz wierzycieli, których reprezentuje: zarządca zgłasza wierzytelności w innych wszczętych postępowaniach [47], przy czym posiadacz każdej z wierzytelności ma możliwość wniesienia sprzeciwu.

62. W celu wykonania swego zadania zarządca został, zgodnie z treścią konwencji, *uprawniony* do zgłoszenia w innych postępowaniach wierzytelności już zgłoszonych w postępowaniu, w których został on powołany. Działa on, w pewnym sensie, zamiast wierzycieli, w ich imieniu i na ich rzecz [48], i *obowiązany* jest on dokonać zgłoszenia wierzytelności, o ile jest to przydatne dla wierzycieli.

63. Decyzja w przedmiocie zgłoszenia wierzytelności nie oznacza jednak zmiany uprawnionego: wierzytelność w dalszym ciągu należy do poszczególnych wierzycieli. Konwencja chroni prawa wierzycieli umożliwiając im zarówno sprzeciwienie się zgłoszeniu wierzytelności przez zarządcę, jak i wycofanie zgłoszenia złożonego już w innym postępowaniu [49].

[42] Wyrok ENEFI, pkt 18: „[…] skutki naruszenia przepisów lex fori concursus dotyczących zgłaszania wierzytelności, a w szczególności termin na ich zgłoszenie należy również oceniać na podstawie tegoż lex fori concursus".

[43] Nie ulega wątpliwości, że zgłoszenie wierzytelności nie jest celem samym w sobie, lecz krokiem w kierunku umożliwienia wierzycielom wykonywania ich praw (jako wierzycieli upadłego) i uczestniczenia w podziale masy upadłości.

[44] Raport Virgós-Schmit, pkt 235. W art. 39 konwencji (przejętym przez rozporządzenie nr 1346/2000) ponownie wskazano to prawo w odniesieniu do wierzycieli, których miejsce zamieszkania, zwykłego pobytu lub siedziba znajduje się w państwie członkowskim innym niż państwo członkowskie, w którym wszczęto postępowanie.

[45] W szczególności w przypadku „drobnych wierzycieli", których wierzytelności mogą zostać zgłoszone w więcej, niż jednym postępowaniu bez ponoszenia nadmiernych kosztów. Raport Virgós-Schmit, pkt 36 ust. 2.

[46] Określenie „usługa" pojawia się w J. Kemper, „Artykuł 32", w: B.M. Kübler, H. Prütting, R. Bork, *Kommentar zur Insolvenzordnung*, C.H. Beck, 2015, marg. 4; a w odniesieniu do obecnego art. 45 w: P. Mankowski, M. Müller, J. Schmidt, *Europäische Insolvenzverordnung 2015*, C.H. Beck, 2016, marg. 51.

[47] Raport Virgós-Schmit, pkt 236.

[48] Raport Virgós-Schmit, pkt 238. W idealnym przypadku *tylko* wierzyciel *lub* zarządca zgłasza wierzytelność w równoległym postępowaniu. Jednakże, jedną z trudności związanych z tym przepisem jest to, że otwiera on drzwi do dwukrotnego zgłoszenia jednej wierzytelności w tym samym postępowaniu: przez zarządcę *i* przez wierzyciela. Zobacz pkt 95 niniejszej opinii.

[49] Artykuł 32 ust. 2 in fine rozporządzenia nr 1346/200. Raport Virgós-Schmit, pkt 237. Punktem wyjścia art. 32 ust. 1 jest niezależność prawa wierzyciela i jego decyzji o wykonaniu tego prawa.

64. Zgodnie z tą zasadą zgłoszenie dokonane przez zarządcę wywołuje takie same skutki, jak zgłoszenie dokonane przez samego wierzyciela [50]. Zatem takie same są warunki i terminy, które zgodnie z konwencją reguluje lex concursus, niezależnie od tego, kto zgłasza wierzytelności [51].

3. Kryterium systemowe

a) Obowiązek zarządcy, rozszerzenie uprawnienia wierzyciela

1) Umiejscowienie zarządcy w art. 32 rozporządzenia nr 1346/2000

65. Obowiązek zarządcy, o którym mowa w art. 32 rozporządzenia nr 1346/2000, wynika z przepisu umożliwiającego wierzycielom zgłoszenie wierzytelności w każdym postępowaniu upadłościowym.

66. Usytuowanie tego przepisu potwierdza moje wyjaśnienia na temat jego genezy i celu: pozycję zarządcy powołanego w postępowaniu upadłościowym, który zgłasza wierzytelności w innym postępowaniu, można określić jako stanowiącą kontynuację, a przy tym zależną od pozycji zajmowanej przez samych wierzycieli [52].

67. Jeżeli związek między zarządcą a wierzycielami uzasadnia poddanie ich tym samym zasadom zgłaszania wierzytelności w innym postępowaniu, pierwszeństwo przyznane wierzycielowi potwierdza, że to sytuacja wierzyciela definiuje te zasady. Zatem:

– lex concursus mające zastosowanie w odniesieniu do zgłaszania wierzytelności na podstawie art. 4 i 28 rozporządzenia nr 1346/2000, dotyczy w równym stopniu wierzycieli i zarządców;

– zwolnienie zarządcy powołanego w postępowaniu upadłościowym z obowiązku dochowania terminów zgłoszenia wierzytelności przewidzianych przez lex concursus mające zastosowanie w innych postępowaniach byłoby możliwe, gdyby ze zwolnienia tego korzystali również wierzyciele. Rozdział IV rozporządzenia nr 1346/2000, wprowadzający przepisy materialne stanowiące odstępstwo od lex concursus na korzyść wierzycieli, których miejsce zwykłego pobytu, zamieszkania lub siedziba znajduje się w innym państwie członkowskim, niż państwo wszczęcia postępowania, nie przewiduje jednak takiej możliwości [53].

[50] Raport Virgós-Schmit, pkt 238.

[51] Artykuł 4 ust. 2 lit. h) konwencji oraz raport Virgós-Schmit, pkt 238 i 267.

[52] Specyfika podrzędnej pozycji zarządcy jest bezpośrednio związana z ponadnarodowym charakterem upadłości. Ponadto, zgodnie z rozporządzeniem nr 1346/2000, zarządca nie reprezentuje jedynie interesów dłużnika lub wierzycieli; jego zadaniem jest znalezienie, pod nadzorem organu (którym może być sąd), rozwiązania najlepszego dla obu stron.

[53] Zobacz dla porównania art. 55 rozporządzenia 2015/848.

2) Użyteczność zgłoszenia wierzytelności przez zarządcę

68. Zarządca jest nie tylko *uprawniony* do zgłoszenia w innych postępowaniach wierzytelności zgłoszonych w postępowaniu, w którym został on powołany, lecz jest on do tego *zobowiązany*, o ile jest to korzystne dla wierzycieli [54].

69. *Uprawnienie* do zgłoszenia wierzytelności oznacza przyznanie zarządcy czynnej legitymacji procesowej we wszystkich postępowaniach, niezależnie od tego, czy jest ona przewidziana w porządku prawnym państwa, w którym wszczęto postępowanie. Umożliwia mu to wykonanie jego obowiązku prawnego oraz [55] zapewnia realizację celu określonego w art. 32 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000.

70. *Obowiązek* zarządcy nie ma jednak charakteru bezwzględnego: wymaga on zbadania korzyści [56] lub potencjalnych pożytków płynących ze zgłoszenia w postępowaniu wtórnym wierzytelności zgłoszonych już w postępowaniu, w którym został on powołany.

71. Badanie to nie dotyczy jednak każdej z wierzytelności z osobna oraz związanych z nią oczekiwań co do odzyskania należności [57]. Chodzi raczej o całościowe zbadanie wszystkich wierzytelności [58] zgłoszonych w postępowaniu, w którym został on powołany.

72. Dokonanie konkretnej analizy, zgodnie z prawem mającym zastosowanie do wierzytelności, a w odniesieniu do jej kategorii zgodnie z prawem państwa, w którym dokonuje się zgłoszenia, ze względów czysto praktycznych należy do danego wierzyciela [59].

73. Ostateczną decyzję w przedmiocie zgłoszenia wierzytelności podejmuje zatem podmiot uprawniony (to jest wierzyciel), któremu rozporządzenie nr 1346/2000 przyznaje w art. 32 ust. 2 in fine możliwość wniesienia sprzeciwu wobec zgłoszenia dokonanego przez zarządcę, a także wycofania zgłoszenia, jeżeli dojdzie on do wniosku, że zgłoszenie nie leży w jego interesie [60].

74. W rzeczywistości, zarządca nie działa w innym, czy też wyższym, interesie, niż interes wierzycieli, co mogłoby uzasadniać zastosowanie wobec niego szczególnych zasad zgłaszania wierzytelności w innych postępowaniach. Zawarty w tym systemie zawór odcinający, który umożliwia każdemu z wierzycieli podjęcie decyzji w przedmiocie zgłoszenia jego wierzytelności, potwierdza zbieżność interesów zarządcy i wierzycieli.

[54] W doktrynie powszechne jest odwoływanie się do uprawnienia lub możliwości przyznanej zarządcy: zobacz np. A. Geroldinger, *Verfahrenskoordination im Europäischen Insolvenzrecht*, Manzsche Veerlags- und Universitätsbuchhandlung, 2010, s. 317; w odniesieniu do rozporządzenia 2015/848, S.C. Maesch, B. Knof, loc. cit., marg. 12. Raport Virgós-Schmit, pkt 236, użyto określenia *prawo*. W rzeczywistości, rozporządzenie nr 1346/2000 ustanawia *obowiązek* zarządcy zgłoszenia w innych postępowaniach upadłościowych wierzytelności zgłoszonych w postępowaniu, w którym został on powołany. Przepisy prawa krajowego mogą jednak wymagać, aby zarządca został do tego wyraźnie upoważniony. Rozporządzenie nr 1346/2000 przyznaje mu to upoważnienie w art. 32 ust. 2 w sposób dorozumiany, uchylając w tym zakresie lex concursus.

[55] Ze wspomnianego obligatoryjnego charakteru część autorów wywodzi odpowiedzialność zarządcy za niewykonanie jego obowiązku: M. Raimon, *Le règlement communautaire 1346/2000 du 29 mai 2000 relatif aux procédures d'insolvabilité*, LGDJ, 2007, pkt 716.

[56] W raporcie Virgós-Schmit, pkt 239, przytoczono jako użyteczny przykład sytuację, gdy zarządca stwierdza, że składniki majątku upadłego podlegające podziałowi w innych postępowaniach są na tyle istotne, że nawet zwykli wierzyciele w postępowaniu, w którym został on powołany, mogą otrzymać „dywidendę" wraz ze zwykłymi wierzycielami, którzy zgłosili swoje wierzytelności we wspomnianych innych postępowaniach.

[57] Zgłoszenie musi być dokonane w taki sposób, aby zarządca powołany w postępowaniu, w którym dokonano zgłoszenia, mógł zidentyfikować każdą wierzytelność i jej posiadacza.

[58] Może tu chodzić o wszystkie wierzytelności lub o wierzytelności określonej grupy wierzycieli: raport Virgós-Schmit, pkt 239.

[59] Raport Virgós-Schmit, pkt 239. W przedmiocie prawa właściwego dla ustalenia kategorii poszczególnych wierzytelności zobacz art. 4 ust. 2 lit. i) rozporządzenia nr 1346/2000.

[60] A także przeciwnie, jeżeli zarządca nie zgłosi wierzytelności, wierzyciel w dalszym ciągu może dokonać zgłoszenia.

75. Powody, dla których analiza dokonywana przez zarządcę nie jest taka sama, jak analiza dokonywana przez wierzyciela, nie są dogmatyczne, lecz praktyczne [61]. Wierzyciel, który zgłosił swoją wierzytelność w postępowaniu, wykazuje, co do zasady, interes w jej ściągnięciu z majątku dłużnika, gdziekolwiek by się on znajdował [62]. Na podstawie tej przesłanki uprawnione jest ograniczenie zadania zarządcy do wyważenia korzyści i strat płynących ze zgłoszenia w odniesieniu do całości wierzytelności zgłoszonych w postępowaniu, w którym został on powołany.

b) Czy jest to obowiązek zarządcy w każdym postępowaniu?

76. Artykuł 32 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000 znajduje się w rozdziale III rozporządzenia, który dotyczy *wtórnych* postępowań upadłościowych. Jednakże obowiązek przewidziany w tym przepisie dotyczy dosłownie wszystkich zarządców, powołanych zarówno w postępowaniu głównym, jak i w postępowaniu wtórnym. Jedni i drudzy „zgłaszają w innych postępowaniach wierzytelności zgłoszone już w postępowaniu, w którym zostali powołani” [63].

77. Nie oznacza to jednak, że z uwagi na systemowe umiejscowienie tego przepisu zarządca powołany w postępowaniu *głównym* ma, w porównaniu z zarządcami powołanymi w innych toczących się postępowaniach, szczególną pozycję w zakresie zgłaszania wierzytelności zgłoszonych już w postępowaniu głównym.

78. Podrzędny charakter postępowań wtórnych, w porównaniu z postępowaniem wszczętym w państwie, w którym znajduje się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika, z pewnością przekłada się na szczególną pozycję zarządcy powołanego w postępowaniu głównym w porównaniu z innymi [64]. Rozporządzenie nr 1346/2000 nie przyznaje mu jednak żadnego przywileju w zakresie zgłaszania wierzytelności, który mógłby skutkować tym, że nie podlega on terminom przewidzianym w lex concursus poszczególnych postępowań.

c) Związek z rozdziałem IV rozporządzenia nr 1346/2000

79. Rozdział IV rozporządzenia nr 1346/2000, zatytułowany „Zawiadomienie wierzycieli i zgłaszanie ich wierzytelności”, zawiera przepisy stanowiące odstępstwo od lex concursus, które, podobnie jak art. 32 ust. 2, mają na celu ułatwienie zgłaszania wierzytelności.

80. Przepisy te, stosowane bezpośrednio, uprzywilejowują wierzycieli, którzy mają miejsce zwykłego pobytu, zamieszkania lub siedzibę na terytorium innego państwa członkowskiego, niż państwo wszczęcia postępowania upadłościowego. Uważam, że mogą one mieć również odpowiednio zastosowaniedo zarządcy występującego w postępowaniu wszczętym w innym państwie.

[61] Cel analizy dokonywanej przez każdy z tych podmiotów jest ten sam, zmienia się jej zakres.

[62] Dotyczy to w szczególności sytuacji, gdy wniosek składany jest w postępowaniu wszczętym w państwie, w którym znajduje się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika, gdzie znajduje się również całość majątku dłużnika. Późniejsze wszczęcie postępowania w innym państwie (to jest postępowania wtórnego) pociąga za sobą usunięcie z masy upadłościowej składników majątku dłużnika znajdujących się na tym terytorium. Należy zatem przyjąć, że każdy wierzyciel, który zgłosił swoją wierzytelność w postępowaniu głównym, ma co do zasady (o ile, bowiem, nie stwierdzi inaczej), interes w tym, aby wierzytelność ta została uwzględniona również w postępowaniu (postępowaniach) wtórnym (wtórnych).

[63] W praktyce najbardziej prawdopodobna jest sytuacja, gdy zarządca powołany w postępowaniu głównym zgłasza wierzytelności w postępowaniu wtórnym: M. Virgós Soriano, F.J. Garcimartín Alférez, loc. cit., marg. 425.

[64] Punkt 42 niniejszej opinii.

81. Wiedza zawodowa, której posiadania przez zarządcę można zasadnie domniemywać, niekoniecznie musi obejmować upadłość *transgraniczną*, ani też prowadzić do zaostrzenia warunków dokonywania czynności, które mogą zostać dokonane przez samych wierzycieli, skoro zarządca przy ich dokonywaniu świadczy usługę na rzecz wierzycieli, ponieważ działa zamiast nich [65].

82. Żaden z przepisów rozporządzenia nr 1346/2000 nie reguluje w sposób szczególny kwestii terminów [66]. Znaczenie tego milczenia jest dwojakie: a) utrudnia ono twierdzenie, że zarządca nie podlega zasadom ogólnym, to jest lex concursus poszczególnych postępowań oraz b) w razie przyjęcia, że zarządca nie podlega zasadom ogólnym, obliguje do rozstrzygnięcia, w drodze wykładni, które przepisy mają zastosowanie w miejsce zasad ogólnych [67].

83. Rezultatem przyjęcia, że zarządca nie jest związany terminami określonymi przez lex concursus poszczególnych postępowań byłoby traktowanie zarządcy (a tym samym wierzycieli, których wierzytelności zgłasza) [68] w sposób odmienny, nieprzewidziany i nieuregulowany, w porównaniu z lokalnymi wierzycielami, którzy podlegają tym terminom i ponoszą konsekwencje niezgłoszenia swoich wierzytelności w terminie [69].

4. Podsumowanie

84. Podsumowując, uważam, że do zgłoszenia przez zarządcę (powołanego w głównym postępowaniu upadłościowym) wierzytelności w postępowaniu wtórnym mają zastosowanie terminy określone przez przepisy prawa państwa, w którym wszczęto postępowanie wtórne.

85. Rozwiązanie to należy zaakceptować również z pragmatycznego punktu widzenia. Gdyby zarządca nie był związany tymi terminami w postępowaniu wtórnym, wówczas prowadzenie i przebieg postępowania wtórnego byłyby poważnie utrudnione.

D. Zgłoszone wierzytelności (które nie zostały „sprawdzone i ustalone”)

86. W celu wyczerpującego omówienia zagadnienia przeanalizuję pokrótce proponowaną przez NK wykładnię art. 32 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000. Jego zdaniem we wtórnym postępowaniu upadłościowym mogą być zgłaszane jedynie te wierzytelności, uprzednio zgłoszone w głównym postępowaniu upadłościowym, które zostały *sprawdzone i ustalone*.

87. Moim zdaniem, stanowisko NK nie znajduje oparcia w treści tego przepisu, ani w jego genezie, ani w celu, ani też nie wynika z wykładni systemowej. Przyjęcie go stanowiłoby ponadto zagrożenie dla skutecznego prowadzenia poszczególnych postępowań upadłościowych.

65 Punkt 61 niniejszej opinii.

66 Zobacz, dla porównania, art. 55 ust. 6 rozporządzenia 2015/848. Inna sytuacja ma miejsce, gdy samo lex concursus ustanawia szczególne zasady dla zarządcy powołanego w postępowaniu toczącym się za granicą lub dla wierzycieli pochodzących z innych państw, właśnie ze względu na ich szczególny charakter. Uważam, że rozporządzenie nr 1346/2000 nie stoi na przeszkodzie odmiennemu traktowaniu, które w rzeczywistości ma na celu przywrócenie rzeczywistej równości wszystkich wierzycieli.

67 Dodatkowym problemem jest to, że rozwiązanie musiałoby mieć charakter jednolity.

68 Indywidualne zgłoszenie wierzytelności przez każdego z wierzycieli również podlegałoby lex concursus państwa członkowskiego, w którym toczy się postępowanie, w którym dokonano zgłoszenia.

69 Biorąc pod uwagę, że zgłoszenie wierzytelności związane jest z udziałem w podziale likwidowanej masy upadłościowej, naruszona zostaje zasada pari passu.

88. Stanowisko to, powtarzam, należy odrzucić, ponieważ:

– z treści przepisu, w żadnej z jego wersji językowych, nie wynika, aby wierzytelności, oprócz ich *zgłoszenia* w postępowaniu, miały zostać, jako warunek ich późniejszego zgłoszenia w innych postępowaniach, *sprawdzon*e i *ustalone*;

– ani konwencja, ani towarzyszący jej raport nie ograniczają możliwości zgłoszenia wierzytelności przez zarządcę do wierzytelności sprawdzonych i ustalonych w postępowaniu, w którym został on powołany;

– ograniczenie to nie jest zgodne z celem art. 32 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000: generuje ono koszty i opóźnia zgłaszanie wierzytelności, nie przynosząc żadnych korzyści. Z uwagi na to, że sprawdzenie i ustalenie wierzytelności uzależnione jest w każdym postępowaniu od lex concursus, przejście tego etapu w jednym z postępowań nie gwarantuje, że tak samo będzie w pozostałych postępowaniach [70];

– nie jest możliwe takie rozumienie zawartego w art. 32 ust. 2 pojęcia „zgłoszone", aby oznaczało ono również „sprawdzone i ustalone". Rozporządzenie nr 1346/2000 rozróżnia te pojęcia w innych przepisach [71], odzwierciedlając w ten sposób różne czynności lub etapy charakterystyczne dla postępowania upadłościowego;

– zgodny z tym stanowiskiem jest systemowy stosunek pomiędzy art. 32 a rozdziałem IV rozporządzenia nr 1346/2000, który dotyczy wyłącznie formalności związanych ze zgłoszeniem takich wierzytelności. Dla zachowania spójności znaczenie pojęcia „zgłoszone" musi być takie samo w obu tych miejscach;

– prawo każdego wierzyciela do zgłoszenia wierzytelności w kilku postępowaniach nie jest uzależnione od jej sprawdzenia i uprzedniego ustalenia w którymkolwiek z nich. Ponieważ zarządca działa w imieniu i na rzecz wierzyciela, należy w rezultacie przyjąć, że jego obowiązek również nie podlega takim ograniczeniom.

E. Uwagi dodatkowe (krótki termin przewidziany w prawie właściwym)

89. Wyjaśniłem już, że moim zdaniem nie ma podstaw, aby art. 32 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000 interpretować w ten sposób, że obowiązek zarządcy ogranicza się do wierzytelności już sprawdzonych i ustalonych w postępowaniu, w którym został on powołany.

90. Nie widzę również żadnego przekonującego argumentu, aby przyjąć, że zarządca, z tego lub innego powodu, korzysta z takich zasad dotyczących terminów zgłaszania wierzytelności, które stanowią odstępstwo od zasad mających zastosowanie wobec lokalnych wierzycieli i tych wierzycieli, którzy po zgłoszeniu swoich wierzytelności w jednym postępowaniu decydują się na indywidualne zgłoszenie ich w innych postępowaniach.

91. NK twierdzi [72], że terminy przewidziane w ZFPPIPP są bardzo krótkie i w tym zakresie niezgodne z austriacką konstrukcją postępowania upadłościowego. W praktyce nie byłoby zatem możliwe wykonanie obowiązku zawartego z art. 32 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000.

[70] Punkt 49 in fine niniejszej opinii.

[71] Zobacz art. 4 ust. 2 lit. h) lub art. 31.

[72] Punkt 19 jego uwag na piśmie.

92. Uważam, że NK popełnia już na wstępie błąd, na który zwróciłem powyżej uwagę (dotyczący charakteru wierzytelności, które mają zostać zgłoszone w innych postępowaniach), a zatem nie można zaakceptować jego stanowiska, które wynika z tego błędu.

93. Za słuszny należy natomiast uznać postulat, że terminy na zgłoszenie wierzytelności obowiązujące w państwie członkowskim nie mogą pozbawiać użyteczności przepisu prawa Unii. Problem, który wskazuje NK, może być w tym zakresie rzeczywisty.

94. Krótkie terminy zgłaszania wierzytelności w różnych państwach [73] oraz różnice między nimi, w tym w zakresie skutków zgłoszenia wierzytelności po terminie [74], mogą w praktyce utrudniać stosowanie art. 32 rozporządzenia nr 1346/2000.

95. W odniesieniu do art. 32 ust. 2 należy wskazać, że jego zastosowanie może zachęcać do wielokrotnego zgłaszania tej samej wierzytelności: wierzyciel, który nie wierzy, że zarządca uzna za celowe zgłoszenie wierzytelności w postępowaniu toczącym się za granicą, może czuć się zobowiązany do samodzielnego zgłoszenia wierzytelności, aby mieć pewność, że zgłoszenie nastąpi w terminie [75].

96. Prawodawca europejski uwzględnił jednak różnice w przepisach prawa państw członkowskich, przewidując stosowanie przy zgłaszaniu wierzytelności lex concursus.

97. Reforma, która doprowadziła do wydania rozporządzenia 2015/848, odzwierciedlała trudności wierzycieli, w szczególności drobnych wierzycieli oraz małych i średnich przedsiębiorstw, w zgłaszaniu swoich wierzytelności w postępowaniach wszczętych za granicą.

98. Rozporządzenie 2015/848 odniosło się do tych trudności ustanawiając jednolitą zasadę, która z jednej strony wyraźnie nakazuje stosowanie lex concursus w odniesieniu do terminów, a z drugiej strony modyfikuje je poprzez ustanowienie terminu minimalnego (oraz jego dies a quo), przeznaczonego na zgłoszenie wierzytelności przez zagranicznych wierzycieli [76].

99. Długość tego terminu (trzydzieści dni) [77] wskazuje, że prawodawca europejski przejął rozwiązanie przyjęte już w większości państw członkowskich.

[73] Większość państw ustaliła je w sposób *abstrakcyjny*: wynoszą one od trzydziestu dni do trzech miesięcy. W innych państwach sąd *w danym postępowaniu* określa termin zgłoszenia wierzytelności, aczkolwiek zazwyczaj jest to termin minimalny. Większe różnice dotyczą skutków zgłoszenia wierzytelności po terminie. Zobacz G. McCormack, A. Keay, S. Brown, *European Insolvency Law. Reform and Harmonization*, Edward Elgar 2017, s. 193–196 (tabela 5.2).

[74] Ibidem.

[75] S. Reinhart, „Artykuł 32 „, w: R. Stürner, H. Eidenmüller, H. Schoppmeyer, *Münchener Kommentar zur Insolvenzordnung*, C.H. Beck, 2016, marg. 17.

[76] Artykuł 55 ust. 6. Rozporządzenie 2015/848 wzmacnia również mechanizmy pozwalające zagranicznemu wierzycielowi dowiedzieć się o wszczęciu postępowania w innym państwie, wprowadzając w tym celu przepisy dotyczące ogłaszania o postępowaniach w rejestrze, połączenia rejestrów oraz dostępu do rejestrów. Wprowadza również poprawki do rozdziału dotyczącego zgłaszania wierzytelności.

[77] Zamiast terminu czterdziestu pięciu dni proponowanego przez Komisję w jej wniosku (supra, przypis 18 niniejszej opinii) i przyjętego przez Parlament Europejski [stanowisko Parlamentu Europejskiego przyjęte w pierwszym czytaniu w dniu 5 lutego 2014 r. w celu przyjęcia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr …/2014 zmieniającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1346/2000 w sprawie postępowania upadłościowego, P7_TC1-COD(2012)0360 (Dz.U. 2017, C 93, s. 366), art. 41 ust. 4].

100. Ponieważ nie wydaje się prawdopodobne, aby państwa członkowskie mogły same rozwiązać problemy związane z obowiązywaniem różnych terminów zgłaszania wierzytelności, praktyczne zastosowanie art. 32 rozporządzenia nr 1346/2000 (podobnie jak art. 45 rozporządzenia 2015/848) wymaga współpracy zarządców w celu uniknięcia wielokrotnego zgłaszania wierzytelności w tym samym postępowaniu upadłościowym [78].

V. Wnioski

101. Mając na względzie powyższe rozważania proponuję, aby Trybunał Sprawiedliwości udzielił Višje sodišče v Ljubljani (sądowi apelacyjnemu w Lublanie, Słowenia) następującej odpowiedzi:

„Artykuł 32 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego należy interpretować w ten sposób, że w przypadku, gdy zarządca powołany w głównym postępowaniu upadłościowym zgłasza wierzytelności w postępowaniu wtórnym, do terminów zgłoszenia tych wierzytelności oraz skutków ich zgłoszenia po upływie terminu mają zastosowanie przepisy prawa państwa, w którym zostało wszczęte postępowanie wtórne”.

[78] B. Wessels, loc. cit., pkt 10867. Artykuł 41 rozporządzenia 2015/848 w bardziej jednoznaczny sposób, niż rozporządzenie nr 1346/2000 określa obowiązek współpracy zarządców w dowolny sposób, w tym poprzez sporządzanie protokołów.